

Katja Tomažič, Alenka Zorč

Nasilje nad starimi: Raziskava tiskanih medijev

POVZETEK

Raziskava se osredotoča na odnos tiskanih medijev do nasilja nad starimi ljudmi ter hkrati na samo vsebino nasilnih dogodkov v člankih. Raziskava odgovarja na sledeča vprašanja: kako pogosto se v dnevnih časopisih pojavljajo članki, ki govorijo o nasilju nad starimi ljudmi, v katerih rubrikah se ti članki pojavljajo ter na kakšen način pišejo o tej temi, katere vrste nasilja se pojavljajo, kdo je bil povzročitelj nasilja, kakšen je bil povzročiteljev motiv za storjeno dejanje, kje in kdaj se je zgodilo, komu se je zgodilo, kako je žrtev na dogodek reagirala in kakšne so bile posledice zanjo ter za povzročitelja? Analiza raziskave pokaže, da so v večini primerov storilci mlajši neznani moški, ki so na javnih krajih finančno oškodovali starejše ženske, ki so pri tem velikokrat utrpele tudi fizične poškodbe.

Ključne besede: nasilje, stari ljudje, tiskani mediji

AVTORICI: *Katja Tomažič* je univerzitetna diplomirana socialna delavka, zaposlena na Inštitutu Antona Trstenjaka. Leta 2005 je diplomirala na Fakulteti za socialno delo z nalogo »Vloga socialne delavke na šoli, v katero je integriran slep otrok«. *Alenka Zorč* je univerzitetna diplomirana socialna delavka, zaposlena na Inštitutu Antona Trstenjaka. Leta 2005 je diplomirala na Fakulteti za socialno delo z nalogo »Kaj mlade motivira, da se odrečejo pitju alkohola?«

ABSTRACT

Violence against the elderly: The research of printed media

The research focuses on the relation between printed media and violence against the elderly, as well as on the content of the articles, dealing with violent acts. This research tends to answer the following questions: how often do articles about violence against the elderly appear in newspapers, in which columns, how do journalists present the topic (style of presentation), what is the nature of the violent act, who was the perpetrator, what was the perpetrator's motive for the violent act, where and when did the violent act happen, what was the victim's reaction and what were the consequences for the victim and for the perpetrator. The analysis of the research shows, that in most cases young male perpetrators financially damaged older female victims, which often suffered also physical injuries.

Key-words: violence, the elderly, printed media

AUTHORS: *Katja Tomažič* is a social worker, working at the Anton Trstenjak Institute. In the year 2005 she graduated at the Faculty of Social work with thesis »The role of a social worker in the school, into which a blind child is integrated«. *Alenka Zorč* is a social worker, working at the Anton Trstenjak Institute. In the year 2005 she graduated at the Faculty of Social work with thesis »What motivates adolescents not to drink alcohol?«

1. UVOD

O nasilju in zlorabi se vedno pogosteje odkrito govori. O tem poročajo mediji, pišejo strokovnjaki in razpravljajo politiki. Kljub temu se zdi, da so nasilna dejanja nad starimi ljudmi potisnjena v ozadje, tako kot starost sama. Biti star danes za medije pomeni biti neopazen, nezanimiv, skratka neaktualen za poročanje. Delež stare populacije pa naglo raste in z njim nasilje ter zloraba nad starimi ljudmi.

Norme današnje zahodnjaške kulture, med katere spadajo starizem (ageizem), seksizem in sprijaznjenost z nasiljem v družbi so pomembni dejavniki pri oblikovanju nasilja nad starimi. Stare ljudi pogosto opisujejo kot šibke, nebojlene, odvisne, skratka manj vredne pozornosti s strani vlade in celo lastne družine. S tem so predstavljeni kot enostavne tarče za izkoriščanje.

V raziskavi sva se osredotočili na odnos tiskanih medijev do nasilja nad starimi ter hkrati na vsebino nasilnih dogodkov v člankih. Zanimalo naju je, kako pogosto se v dnevnih časopisih pojavljajo članki, ki govorijo o nasilju nad starimi, v katerih rubrikah se ti članki pojavljajo ter na kakšen način pišejo o tej temi. Podobne raziskave še ni bilo opaziti v slovenskem prostoru. Večinoma se raziskuje nasilje in zloraba v domačem okolju ter v institucijah za stare, manj pa v širšem družbenem okolju. Zveza društev upokojencev Slovenije je skupaj s Slovensko filantropijo zbrala informacije o nasilju nad starimi ljudmi in jih objavila v knjigi *Zamolčane zgodbe: Starejši o nasilju nad starejšimi v slovenski družini* (Kožuh, 2005).

V teoriji je opaziti zmedo zaradi različnih definicij pojmov »zloraba« in »nasilje«. Čeprav je bila že pogosto omenjena, nama je definicija ZN pojma zloraba najbližja: »Pri zlorabi starih ljudi gre za enkratno ali ponavljajoče se dejanje oz. neustrezno obnašanje, ki se dogaja znotraj vsakega odnosa, ki temelji na zaupanju in ki

škodi starejši osebi ter jo spravi v nevarnost« (ZN, 2002:4). Zlorabo določa osebni odnos med žrtvijo in storilcem.

Nasilje pa po besedah Marjana Žvegljča tvori »vsa, proti drugi osebi naperjena dejanja, ki so proti volji te osebe«. Tako nasilje nad starimi vključuje »obnašanje, govorjenje in delovanje, s katerim neka oseba prizadeva starega človeka, ker ji to omogoča telesna premoč« (Žvegljč, v: *Kakovostna starost*, 2002: 46). Pri nasilju gre nujno za osebni odnos med storilcem in žrtvijo. Ravno zaradi slednjega sva se odločili za uporabo termina nasilje. Najina raziskava odstira nasilje, ki se dogaja na javnih krajih, kjer storilec ni nujno v osebnem odnosu z žrtvijo.

Nasilno dejanje pomeni za žrtev hud stresni dogodek, saj posega v njeno osebno integriteto in zasebnost. Ksenija Ramovš ugotavlja, da bolj kot telesne poškodbe ali izgubo denarja stari ljudje občutijo psihične posledice: počutijo se prizadete, prestrašene, ne upajo si več sami od doma (Ramovš, v: *Kakovostna starost*, 2004).

Ob tem se pridružujeva mnenju varuha človekovih pravic, da je treba z vsemi sredstvi preprečiti vsako nasilje nad starejšimi, naj bo fizično, psihično ali kaka druga oblika prisile.

Pomembnejši predlogi, ki jih navaja v svojem letnem poročilu za leto 1999, so: širiti je potrebno zavedanje o resnosti te problematike in odpravljati nevednost, usposabljanje socialnovarstveno in zdravstveno osebje za prepoznavanje primerov nasilja, aktivirati učinkovitejšo socialno mrežo, tudi v sodelovanju z nevladnimi organizacijami in civilno družbo (Letno poročilo, 2000).

2. NAMEN IN METODOLOGIJA

V okviru mednarodnega projekta Daphne sva raziskovali nasilje nad starimi ženskami. Cilj tega projekta je usposobiti stare ženske za obrambo pred nasiljem na javnih krajih, najina

raziskava pa predstavlja uvodno orientacijo pri tem. Zanimal naju je odnos medijev do nasilja nad vsemi starimi, zato sva raziskavo razširili še na moško populacijo in dobljene podatke kvalitativno in kvantitativno obdelali. Populacija so bili ljudje, stari 61 let ali več, ki so bili žrtve nasilja, opisanega v člankih v treh dnevnikih časopisih (Delo, Večer in Primorske novice). Bilo je 85 ženskih in 34 moških žrtev, v 12 primerih sta bila napadena dva stara človeka hkrati, navadno sta bila to partnerja.

Iz omenjenih časopisov sva za obdobje šestih mesecev (od začetka oktobra 2005 do konca marca 2006) zbrali vse članke o nasilju nad starimi. Našli sva 130 člankov na to temo. Članke iz Dela sva poiskali po internetu s pomočjo naslednjih iskalnih gesel: **nasilje, stari, rop, tatvina, kraja, vlom, napad**. Ostala dva dnevnikarja sva pregledali v tiskani verziji – s pomočjo mikrofilma. 127 člankov je bilo v obliki krajših zapisov o nasilnem dogodku, vsi so bili na straneh Črne kronike. Žrtev nasilnih dejanj je bilo 131, vendar pa se zapisi o določenih dogodkih pojavljajo večkrat in v vseh treh časopisih. Ostali trije članki so obširneje spregovorili o problematiki nasilja nad starimi: v Večerju »Danes o nasilju nad starejšimi«

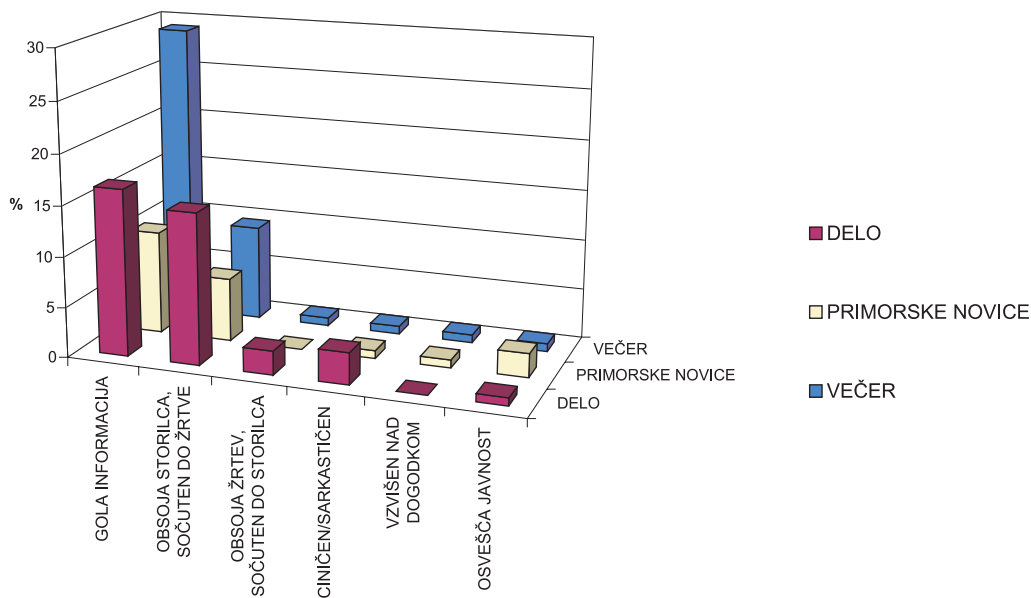
(11.11.2005) in »Nasilje v družini kot del slovenske kulture?« (21.11.2005) ter v Delu »Starejši bodo soodločali o skrbi zase« (12.11.2005).

Pri vsebini člankov sva se osredotočili na vrsto nasilnega dejanja, kdo je bil povzročitelj nasilja, kakšen je bil povzročiteljev motiv za storjeno dejanje, kje in kdaj se je zgodilo, komu se je zgodilo, kako je žrtev na dogodek reagirala in kakšne so bile posledice zanjo ter za povzročitelja.

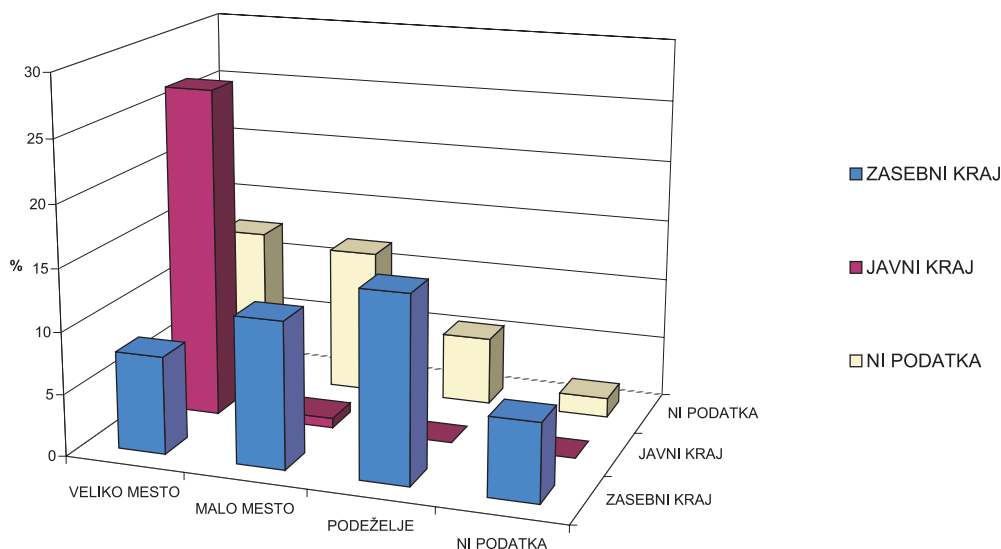
3. DNEVNI ČASOPISI

V dnevnikih Večer in Delo sva zasledili približno enako število člankov (skupno 80%), v Primorskih novicah pa znatno manj. Možnih razlogov je več. Lahko da se nasilje nad starimi ljudmi na Primorskem resnično ne dogaja tako pogosto ali da tovrstnih dogodkov ne prijavljajo policiji. Nama pa se zdi najbolj verjetno, da novinarji niso toliko pozorni na to temo. Večji poudarek je na trgovini s prepovedanimi substancami in prebežniki, kar je na Primorskem aktualna tema zaradi bližine hrvaške in italijanske meje. Med meseci ni bilo bistvene razlike v številu člankov o nasilju.

Slika 1: Stališče novinarja glede na časopis v %

Slika 2: Kraj nasilnega dejanja v %

V vseh treh časopisih so novinarji največkrat opisovali dogodke objektivno, brez čustvenih poudarkov oziroma čustvenih vrednostnih stališč (gola informacija). Navadno novinarji napadalec ne označujejo kot *nasilneže* in napadenih ne kot *žrtve*. Raje uporabljajo izraze, kot sta *starejša ženska* ali *moški* in *napadalec*. V Delu pa se je vseeno velikokrat iz sicer navidezno nevtralnega stališča pokazalo, da je novinar obsojal storilca in bil sočuten do žrtve: »*Žrtev je opazoval na banki, zunaj ji je ponudil, da ji nese cekar, vmes ji je ukradel hranilno knjižico in denar ter zbežal.*« V tem primeru je nevtralni izraz *stara ženska* nadomestil z bolj pomenljivim pojmom *žrtve*.

Druga stališča, kot so sočutje do storilca, obsojanje žrtve, cinizem/sarkazem, vzvišenost nad dogodkom ter osveščanje javnosti, so se v člankih pojavljala le izjemoma. Na primer: »*Partnerja sta se sprla in se nato fizično spoprijela; v prerivanju in pretepanju je zmagala žena.*«

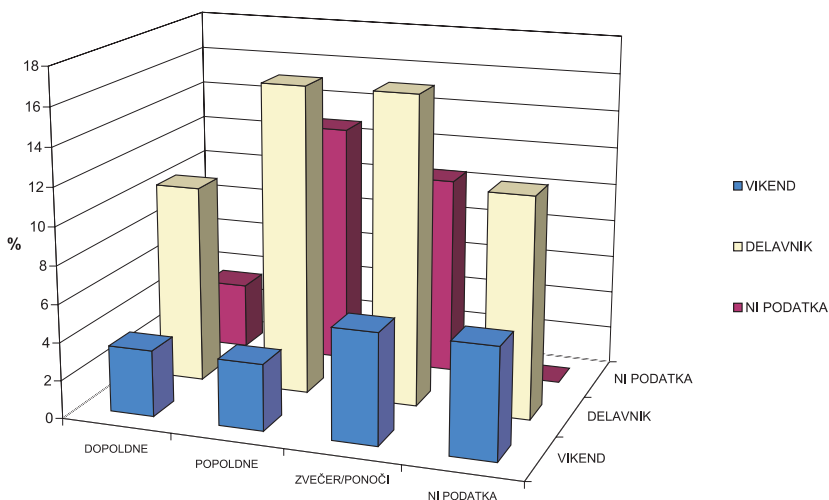
4. NASILNA DEJANJA

4.1 Kraj in čas

V velikih mestih (Ljubljana, Maribor, Celje, Kranj, Novo Mesto, Koper, Nova Gorica) se je na javnem kraju zgodilo skoraj 30% nasilnih dejanj. V velikem mestu je večja gostota prebivalstva, ljudje se med seboj ne poznajo, zato je morebitni storilec težje opazen. Na podeželju nasilja na javnem kraju ni bilo opaziti, je pa bilo tam prisotno največ nasilja v zasebnih prostorih (slika 2).

Največ nasilnih dejanj se je zgodilo med delavnikom popoldne (od 12:01 do 18:00), zvečer in ponoči (od 18:01 do 7:00), precej manj pa med vikendom (slika 3). Glede na to, da je bilo med nasilnimi dejanji največ uličnih tatvin (kraja torbic), je ena od možnih razlag, da je tako zato, ker je med vikendom v mestu manj ljudi zaradi preživljanja prostega časa izven mesta (v naravi). V zimskem času se stemni že po 16:00 uri, takrat

Slika 3: Čas nasilnega dejanja v %

je lažje izvesti nasilno dejanje, saj je napadalec v temi težje prepoznaven in lažje preseneti svojo žrtev. Zanimivo bi bilo narediti raziskavo še za šest poletnih mesecev, ko sonce zaide šele okoli 19. ure. Ali bi se takrat čas nasilnih dejanj spremenil?

4.2 Vrsta nasilja

V člankih sva zasledili več vrst nasilja, katere sva razvrstili v štiri kategorije: telesno, čustveno, finančno nasilje ter vlom.

Telesno (fizično) nasilje je nasilje nad telesom, kot so pretepanje, brcanje, udarjanje, klofutanje, ščipanje, puljenje las, stresanje ali davljenje. Pod telesno nasilje sodita tudi **umor** (načrtni nasilni odvzem življenja) in **uboj** (ne-načrtni nasilni odvzem življenja), vendar sva ju zaradi teže dejanja posebej izpostavili.

Čustveno (duševno) nasilje vključuje kričanje, žaljenje, poniževanje, psovanje, zastraševanje in grožnje.

Finančno nasilje je nelegalna uporaba prihrankov, posesti ali lastnine druge osebe, odtujitev denarja in druge lastnine (Pentek, 2000).

Posebna vrsta nasilja je **vlom** (nasilen vstop v zasebne prostore brez dovoljenja lastnika), ki

sicer ni direkten napad na osebo, vendar pa lahko vodi v druge vrste nasilja – finančno, telesno in/ali čustveno.

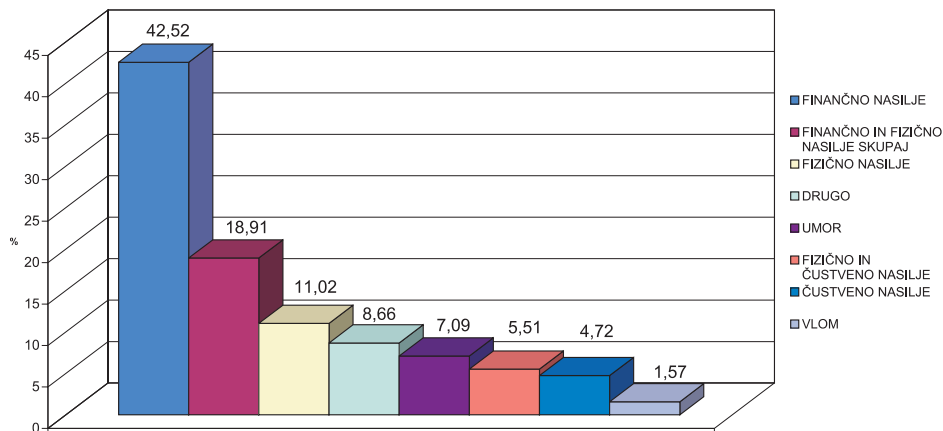
Sprva sva med kategorije vključili še spolno nasilje, vendar se to v člankih ni pojavilo.

Stari ljudje so bili največkrat žrtve finančnega nasilja. Sem sodijo ulične tatvine, predvsem kraje torbic. V skoraj 20% se je finančnemu nasilju pridružil še fizično. Na primer: »Storilec je žrtev porinil na tla, žrtev je vstala, še enkrat jo je porinil na tla in ji iztrgal torbico ter zbežal.« Najbolj pogoste žrtve torbičarjev so bile ženske, zato je bilo posledično pri njih prisotnega tudi največ finančnega nasilja: »Žrtev je čakala na avtobus, ko ji je iz rok potegnil torbico in zbežal do avta, ki ga je čakal v bližini«.

V primerjavi z ženskami je pri moških izstopalo veliko število primerov kombinacije fizičnega in čustvenega nasilja: »Sin je pijan prišel domov, začel pretepati očeta in mu groziti, da ga bo ubil, davil ga je.« To bi bilo lahko povezano z vrsto storilca nasilnega dejanja, saj je bil pri moških storilec pogosteje sorodnik.

Koda DRUGO vsebuje kombinacije dveh ali več vrst nasilnih dejanj skupaj.

Slika 4: Vrsta nasilnega dejanja v %

5. STORILEC

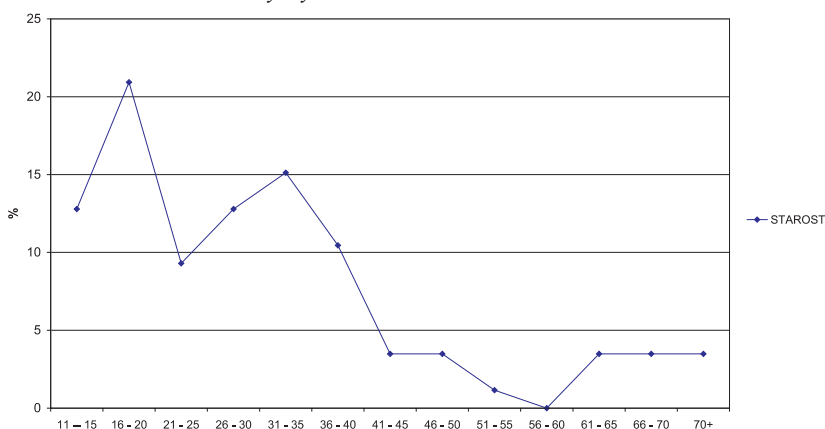
5.1 Vrsta storilca

80% vseh znanih storilcev je bilo moškega spola. V 65% primerov se storilec in žrtev nista poznala oziroma žrtev svojega napadalca ni utegnila ali ni mogla prepoznati. Pri ostalih primerih so kot storilci izstopali sin/hči, zakonec, vnuk/vnukinja, sosed, občasno pa še znanec, sokrajan, podnajemnik, prodajalec na domu, negovalec ter uradna oseba.¹

V primerjavi z ženskami so bili pri moških storilci pogosteje sorodniki. V 20% sta to bila sin ali hči, kot storilca so se pojavili tudi vnuk ali vnukinja in partner. V nekaterih primerih so bili storilci nasilnih dejanj pri moških sosedje in znanci. Ti se pri ženskah niso pojavljali, je bilo pa več tretjih oseb, kot so negovalec, prodajalec na domu, podnajemnik, sokrajan.

Povprečna starost² storilcev je bila 31.9 let, in sicer od 11 do 89 let. 70% storilcev je bilo

Slika 5: Starost storilcev v nasilnih dejanjih v %

1 Za vse storilce (izjemi hči, vnukinja) sva zaradi preglednosti uporabili moško obliko. V vseh primerih pa storilec ni bil vedno moškega spola.

2 Izračun iz konkretnih podatkov za 86 storilcev; v 12 primerih je pisalo mlajši oziroma mladoleten, v dveh primerih starejši, srednjih let, v 42 primerih pa ni podatkov o starosti storilca.

starih pod 35 let. Poleg dejanske starosti je v člankih pogosto pisalo *mlajši, mladoleten*, kar nisva mogli vključiti v izračun. Če bi namesto teh besed imeli dejansko starost, bi bilo povprečje verjetno še nižje. Mladi storilci so bili v glavnem torbičarji, v enem primeru pa je šlo za fizični napad iz objestnosti, kjer je skupina mladoletnikov s pestmi pokazala svojo premoč nad starejšo žensko. Pri zelo starih storilcih je bil razlog napada družinski spor ali pa demenca storilca: »Razjezil se je na ženo, ker naj bi mu pripravila slabo kosilo in ji grozil; po prihodu policije se je storilec pomiril, nato pa je policija čez eno uro spet morala posredovati, saj je žrtvi grozil s smrtjo.«

5.2 Motiv storilca

Najpogostejši motiv za napad na stare moške in ženske je bil finančni. Temu je sledil napad pod vplivom alkohola: »Po prihodu domov je

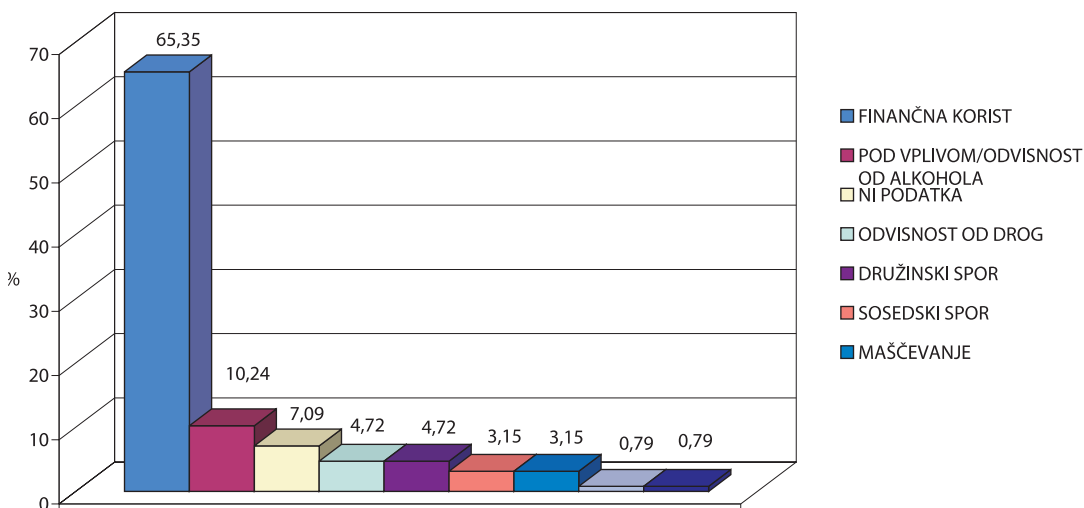
sin začel brez razloga vpiti na očeta, mu groziti s smrtjo in ga daviti; oče se je izmuznil iz prijema, zaklenil v sobo in obvestil policijo; po prihodu policistov se sin ni umiril, ampak je želel z njimi obračunati, na njih je naščuval psa, policisti so morali uporabiti fizično silo, da so ga obvladali in vklenili; odredili so mu pridržanje do staznitve in mu izrekli ukrep prepovedi približevanja očetu in domu; obvestili bodo pristojni CSD in spisali obdolžilni predlog.«

Pri moških žrtvah je bil kot motiv v enaki meri prisoten tudi družinski spor, kar se ujema z vrsto storilca (sorodniki) in vrsto nasilnega dejanja (fizično in čustveno nasilje).

5.3 Nadaljnji potek dogajanja

Zelo majhen procent storilcev – le 5% –, je že bilo spoznanih za krive in obsojenih. V vseh preostalih primerih storilca še iščejo (51%) ali pa je ta v sodnem postopku (44%).

Slika 6: Motiv storilca v %

6. ŽRTEV

6.1 Spol in starost

V dveh tretjinah primerov so bile žrtve ženskega spola.

Opazna je razlika v starosti med moškimi in ženskimi žrtvami. Večina nasilnih dejanj se je zgodila ženskim žrtvam, ki so bile stare od 70 do 85 let. Krivulja starosti moških žrtev ima tri vrhove. Prvi je med 61. in 65. letom starosti, drugi med 75. in 80. letom starosti in tretji od 85. leta starosti naprej. Vzrok za tako razgibano krivuljo je težko določljiv zaradi zelo majhnega števila moških žrtev, pri katerih lahko že en sam napad bistveno spremeni potek krivulje. Ženske med 70. do 80. letom starosti so zaradi telesne šibkosti tarča napadov neznanih storilcev na javnih krajih. Po 80. letu je število napadov na ženske upadlo; predvidevava, da se v tej starosti večina žensk zadržuje doma ali pa so v institucijah za stare.

Povprečna starost žensk je bila 74,05, moških 72,17 let. Najstarejša žrtev je bila ženskega spola, stara 94 let.

Verodostojno primerjavo starosti med spoloma otežuje 2,5-krat večji vzorec ženskih žrtev. Morebitni razlog lahko najdemo v daljši življenjski dobi žensk.

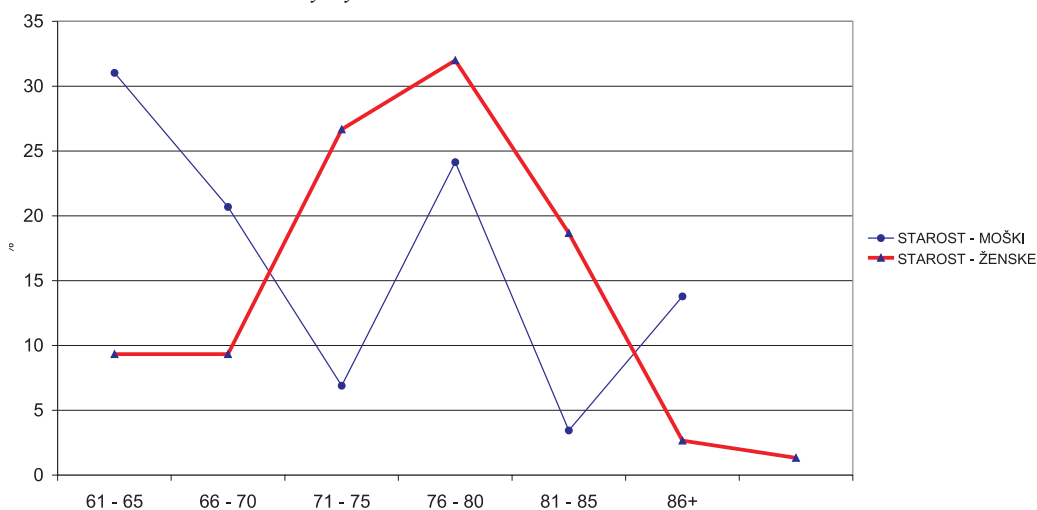
6.2 Reakcija žrtve

O reakciji žrtve pogosto v člankih ni napisanega ničesar ali pa izvemo le to, da je žrtev poklicala policijo. Tam, kjer sva imeli na voljo te podatke, sva ugotovili, da je žrtev reagirala na sledeče načine: podrobno je opisala storilca, ni ga obsojala, branila se je, pobegnila je pred njim, klicala na pomoč oziroma se ga ustrašila in mu ustregla.

Izpostavili sva primere, kjer je žrtev ob nasilnem dejanju klicala na pomoč, se branila ali pobegnila. Zanimala naju je morebitna odvisnost nadaljnjega poteka dogajanja od reakcije žrtve na dogodek.

Iz člankov je v enaindvajsetih primerih razvidno, da se je žrtev branila in/ali klicala mimoidoče na pomoč in/ali pobegnila pred storilcem. Branila se je s tem, da je trdno držala torbico, ni odprla vrat storilcu ali pa šla za storilcem ter zahtevala svojo torbico nazaj. V polovici primerov, je poleg finančne škode utrpela še fizične poškodbe (zlom ključnice, ramen, poškodba glave, odrgnine in praskе, zlom kolka pri padcu na tla). Storilec je nasilno vstopil v žrtvino stanovanje vsakokrat, ko žrtev ni želela odpreti vrat: »Ni jih spustil v hišo, zato so na silo vstopili, zahtevali denar, ga pretepli, razmetali hišo, se še enkrat vrnili, ga polivali z vodo...«

Slika 7: Starost žrtev nasilnih dejanj v %

Samo enkrat se je zgodilo, da je klicu na pomoč prisluhnil mimoidoči ter odgnal storilca, prav tako se je le v enem primeru storilec ustrašil žrtvinega kričanja ter zbežal: *»Izza hrbta jo je presenetil, potegnil za torbico, ker je vpila na pomoč in trdno držala torbico, se je prestrašil in pobegnil.«*

7. PRIČE DOGODKOV IN POSEBNE OKOLIŠČINE

Glede na to, da se je večina nasilnih dejanj zgodila v večjih mestih na javnih krajih, je zanimivo, da so bile od 127 člankov priče omenjene le v 13. Ali to pomeni, da ljudje ne reagirajo na opaženo nasilje? V vseh primerih je bila pomoč prič pozitivna za žrtev, v 10 primerih pa je pripomogla k pridržanju storilca. Na pomoč so priskočili mimoidoči, mimovozeči, mestna paznica, sosedje in sin. Odzvali so se na različne načine: *»Dohitel storilko, vrnil torbico lastnici / dohitel storilko, vrnil verižico lastnici / sosedje obvestili postojnski operativno-komunikacijski center / storilki odvzel torbico in jo vrnil lastnici / stekla za storilko in poklicala policijo / odpeljal za storilcem in ga ujel ter pridržal do prihoda policije / priskočil na pomoč in odgnal psa / pomagale pri opisu storilca.«*

Kot posebne okoliščine dogodka sva smatrali objektivna dejstva, ki so storilcu olajšala nasilno dejanje. Omenjene so bile v 27 primerih. Razvrstili sva jih v tri glavne sklope. Prvi se nanaša na tatvine na javnih krajih: odprta torbica, denarnica v žepu zadaj, večja, bolj opazna torbica, torbica v košari na kolesu, PIN koda shranjena poleg bančne kartice, žrtev je zaradi ovir na cesti (sneg) gledala v tla, *»žrtev mu je dovolila, da ji nese cekar«*. Drugi sklop se nanaša na vlome: žrtev živi sama, odklenjena vrata stanovanja ali hiše, gostoljubnost žrtve – storilca je spustila v stanovanje, storilci sumili na večjo količino denarja: *»Moški je na široko odprl denarnico z več 10.000 SIT in na stežaj odprl omaro z oblačili.«* Osebnosti okoliščine določajo tretji sklop: žrtvina zasvojenost z alkoholom, hoja s pomočjo bergel, pomoč pri negi.

8. SKLEPNA SPOZNAVANJA

O nasilju nad starimi ljudmi tiskani mediji poročajo v rubriki Črna kronika. Največkrat gre za kratke notice o nasilnem dejanju, redko pa je ta problematika širše predstavljena. V ospredju pozornosti novinarjev je nasilje nad mlajšo in srednjo generacijo, predvsem nad žensko populacijo, stari pa so potisnjeni v ozadje.

V Črni kroniki lahko beremo predvsem o finančnem nasilju neznancev nad starimi ženskami na javnih krajih, ko gre za odtujitev torbic, denarnic. Tudi moški so najbolj pogosto žrtve finančnega nasilja, vendar v zasebnih prostorih. Na prvi pogled se zdi, da so žrtve oškodovane le finančno, v resnici pa posledice ostanejo dalj časa in na različnih ravneh. Na prvi ravni so posledice najbolj očitne, to so fizične poškodbe, kot na primer odrgnine, poškodbe glave, zlomi. Druga raven predstavlja človekovo notranjost – občutek varnosti. Povzročeno nasilje pomeni travmatičen dogodek za žrtev, posledica katerega je okrnjeno zaupanje, saj vsak sprehod žrtve po tržnici, trgovini in drugje spremlja strah. Poškodbe na prvi ravni se zacelijo, druge lahko ostanejo vse življenje.

V raziskavi se je izkazalo, da boj s storilcem ni najboljše obramba. Ponavadi izzove še dodatne udarce, padce po tleh in razne poškodbe: *»Neznanec je poskušal z rame potegniti torbico, žrtev se je branila, zato jo je s pestjo udaril v prsni koš, da je padla in z glavo udarila ob asfalt; storilec je zbežal z avtom, v katerem ga je čakal sosterilec; žrtev je ustavila nekega voznika, dohitela sta storilca, gospa je zahtevala torbico nazaj, neznanec jo je spet s pestjo udaril v prsi, da je padla in si zlomila levo roko.«* Na storilčevi strani je mladost, moč ter element presečenja, kar avtomatično postavi žrtev v podrejen položaj. V tej situaciji je bistveno varovanje sebe in ne borba s storilcem.

Napadov se ne da vedno preprečiti, lahko pa se omili posledice. Iz člankov je razvidno, da je veliko žrtev nosilo s seboj vsote količine denarja, povprečno 71.235 SIT, največ 300.000 SIT. Morda

bi bilo smiselno ozaveščati stare ljudi, da ne bi torbic, denarnic ter drugih vrednih stvari izpostavljali in puščali na vidnih, lahko dostopnih mestih (torbica v košari na kolesu). Morebiti bi se tako stari ljudje celo izognili napadu ali pa vsaj ne bi bili finančno oškodovani.

Namen raziskave je bil osvetliti problematiko nasilja nad starimi ljudmi in odnos medijev do te teme, hkrati pa si želiva, da bi na podlagi ugotovitev najine raziskave našli ustrezne načine za preprečevanje nasilja nad starimi ljudmi.

Kljub majhnemu vzorcu in kratkim dome-
tom najine raziskave je ta očitno pokazala, da je nasilje nad starimi ljudmi najbolj pogosto na javnih mestih. V prihodnosti bi bilo smiselno to problematiko širše raziskati. Podatke bi lahko pridobili neposredno od policije ali pa od ljudi samih. Tako bi se izognili novinarjevi interpretaciji nasilnega dogodka. Zajeli bi večji vzorec starih ljudi in za primerjavo med spoloma tudi sorazmeren delež moških in žensk.

Stari ljudje so podrejeni ter neprostovoljni udeleženci nasilnih dejanj, v katerih ima glavno besedo storilec, žrtev se lahko deloma zaščiti, le redko pa prepreči samo dejanje. Zato je naloga družbe, da žrtve razume in jim nudi podporo v obliki psihosocialne pomoči. Slovenska policija in Ministrstvo za notranje zadeve RS sta v podporo žrtvam izdala brošuro z naslovom »Ko postanem žrtev kaznivega dejanja« (2004). V njej so spregovorili o možnih posledicah, o posttravmatski stresni motnji, o tem, kako se lahko žrtve same spoprimejo s posledicami kaznivega dejanja, kaj lahko pričakujejo od policije, kakšne pravice imajo in kam se še lahko obrnejo po pomoč, podporo in informacije.

Naloga medijev je osveščanje javnosti o tej problematiki – ne le v kratkih člankih v črni kroniki, temveč v obliki širših strokovnih prispevkov. Dan osveščanja o nasilju oziroma zlorabah nad starimi ljudmi (World Elder Abuse Awareness Day – WEAAD), 15. junij, je eden prvih korakov k zavzemanju za strpno družbo.

LITERATURA IN VIRI

- Dnevnik Primorske novice, od letnika LIX, št. 228, do letnika LX, št. 76, Koper, Primorske novice ČZD, d.o.o.*
Dnevnik Večer, od letnika LXI, št. 228, do letnika LXII, št. 76, Maribor, ČZP Večer d.d.
Hvalič, Simona (2002): *Odstiranja: Nasilje nad starimi ljudmi*. V: *Kakovostna starost, Časopis za socialno gerontologijo in gerontagogiko, letnik 5, št. 1-2, Ljubljana, Inštitut Antona Trstenjaka, str. 36–45.*
Kožuh-Novak, Mateja (2005): *Zamolčane zgodbe: Starejši o nasilju nad starejšimi v slovenski družini*. Ljubljana. Slovenska filantropija: združenje za promocijo prostovoljstva, Zveza društev upokojencev Slovenije, 188 str.
Letno poročilo (2000): Letno poročilo 1999 varuha človekovih pravic – Republika Slovenija. Ljubljana: peto redno letno poročilo. www.varuh-rs.si.
Letno poročilo (2005): Letno poročilo 2004 varuha človekovih pravic – Republika Slovenija. Ljubljana: deseto redno letno poročilo. www.varuh-rs.si.
Pentek, Marija (2000): *Nasilje, zloraba in starejši ljudje*. V: *Nasilje, zloraba in starejši ljudje*. Ljubljana. Gerontološko društvo Slovenije.
Ramovš, Ksenija (2004): *Medgeneracijsko nasilje kot odgovor na spremenjene razmere v postmoderni družbi*. V: *Kakovostna starost, Časopis za socialno gerontologijo in gerontagogiko, letnik 7, št. 1, Ljubljana, Inštitut Antona Trstenjaka, str.2–11.*
ZN (2000): *Abuse of older persons: recognizing and responding to abuse of older persons in a global context – Report of the Secretary General. Economic and Social Council. United Nations. E/CN.5/2000/PC/2.*
Žveglič, Marjan (2002): *Nasilje nad ostarelimi*. V: *Kakovostna starost, Časopis za socialno gerontologijo in gerontagogiko, letnik 5, št. 1-2, Ljubljana, Inštitut Antona Trstenjaka, str. 46.*
<http://www.delo.si/>
http://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/global_campaign/en/chap5.pdf
<http://policija.si>

Kontaktne informacije:

Katja Tomažič

Inštitut Antona Trstenjaka
Resljeva 11, Ljubljana
e-pošta: katjasmile@gmail.com

Alenka Zorč

Inštitut Antona Trstenjaka
e-pošta: alenka_zo@yahoo.com